

Návrh na uvoľnenie finančných prostriedkov pre účely poskytovania podpory v čase skrátenej práce pre rok 2022

Návrh na uvoľnenie finančných prostriedkov pre účely poskytovania podpory v čase skrátenej práce pre rok 2022 sa na rokovanie vlády Slovenskej republiky predkladá ako iniciatívny materiál.

Zákon č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skrátenej práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o podpore v čase skrátenej práce“) je účinný od 1. marca 2022 a na jeho základe sa poskytuje podpora v čase skrátenej práce.

Podpora v čase skrátenej práce predstavuje trvalý, stabilný a samostatným zákonom ustanovený nástroj pasívnej politiky trhu práce. Podstatou zákona o podpore v čase skrátenej práce je poskytovanie právne nárokovej podpory na základe podanej žiadosti zamestnávateľa. Základným predpokladom poskytnutia podpory v čase skrátenej práce je splnenie všetkých zákonom ustanovených podmienok a rozhodnutie príslušného orgánu (v tomto prípade Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny), ak sú tieto podmienky splnené.

Právna úprava na prechodné obdobie rokov 2022 a 2023 v § 12 ods. 2 zákona o podpore v čase skrátenej práce ustanovila maximálnu úhrnnú výšku podpory, ktorú poskytne Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „Ústredie“), v systéme poskytovania podpory z dôvodu, že nastal vonkajší faktor, ktorým je okolnosť vyššej moci alebo iný faktor naplňajúci definíciu vonkajšieho faktora, a to v úhrne **najviac v sume 20 mil. eur** v príslušnom kalendárnom roku. Pokiaľ sa výška podpory stanovená zákonom na kalendárny rok vyčerpá a nebude postačovať na pokrytie nárokovej podpory pre žiadateľov, je na rozhodnutí vlády SR, či na základe návrhu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR rozhodne o navýšení tejto sumy.

V súvislosti s poskytovaním podpory v čase skrátenej práce sa zaviedlo platenie poistného na financovanie podpory v čase skrátenej práce (ďalej len „poistné na financovanie podpory“) zamestnávateľom za zamestnanca, ktorý je v pracovnom pomere a za zamestnanca, ktorý je v právnom vzťahu na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu. Poistné na financovanie podpory platí na účet Sociálnej poisťovne v sadzbe 0,5 % z vymeriavacieho základu, o ktorú sa znižuje sadzba poistného na poistenie v nezamestnanosti. Poistné na financovanie podpory je príjmom základného fondu poistenia v nezamestnanosti. Z tohto fondu Sociálna poisťovňa poskytuje na účet príslušného poskytovateľa podpory (Ústredie alebo úrad práce, sociálnych vecí a rodiny) sumu, o ktorú tento orgán požiada na úhradu podpory zamestnávateľom.

Aktuálny stav rozpočtu Ústredia:

Za kalendárne mesiace marec až júl 2022 Ústredie priznalo, resp. uhradilo podporu v čase skrátenej práce (ak k obmedzeniu činnosti zamestnávateľa došlo vplyvom vonkajšieho faktora, ktorým nie je mimoriadna situácia, výnimočný stav, núdzový stav alebo mimoriadna okolnosť)

v sume 18 932 220,94 eur. Aktuálny zostatok rozpočtu Ústredia na podporu v čase skrátenej práce ku dňu 24. 8. 2022 je 1 067 779,06 eur. Objem požadovaných finančných prostriedkov za žiadosti, ktoré sú t.č. v riešení, je v sume 1,5 mil. eur.

Tabuľka: aktuálny stav rozpočtu Ústredia na podporu v čase skrátenej práce

Rozpočet na rok 2022	20 000 000 eur
Poskytnutá podpora (marec – júl 2022)	18 932 220,94 eur
Zostatok k 23.8.2022	1 067 779,06 eur

Pre ďalšie pokračovanie poskytovania podpory v čase skrátenej práce v plnom rozsahu (aj pre konania, ak k obmedzeniu činnosti zamestnávateľa došlo vplyvom vonkajšieho faktora, ktorým nie je mimoriadna situácia, výnimočný stav, núdzový stav alebo mimoriadna okolnosť) je nevyhnutné čo najskôr uvoľniť finančné prostriedky pre účely poskytovania podpory v čase skrátenej práce pre rok 2022.

Zamedzenie zneužívania systému poskytovania podpory v čase skrátenej práce v zákone o podpore v čase skrátenej práce:

Ustanovenie § 12 ods. 2 zákona o podpore v čase skrátenej práce v spojitosti s § 7 ods. 1 zákona o podpore v čase skrátenej práce (poskytnutie podpory v úhrne najviac 6 mesiacov počas 24 po sebe nasledujúcich mesiacov) predstavuje nástroj na zamedzenie zneužitia systému poskytovania podpory v čase skrátenej práce.

Právna úprava v zákone o podpore v čase skrátenej práce predstavuje mechanizmus nástrojov na zamedzenie zneužívania systému poskytovania podpory v čase skrátenej práce a poskytnutie podpory v čase skrátenej práce je cielené na zamestnávateľov, ktorí

- a) splňajú podľa § 2 písm. g) zákona o podpore v čase skrátenej práce status zamestnávateľa v zmysle § 7 zákona o sociálnom poistení (Sociálna poisťovňa splnenie tejto podmienky overuje na základe prideleného identifikátora – identifikačného čísla zamestnávateľa);
- b) odvedli podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona o podpore v čase skrátenej práce ku dňu podania žiadosti poistné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie za celé obdobie trvania povinnosti odvádzať poistné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré trvalo najmenej 24 kalendárnych mesiacov bezprostredne predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, za ktorý zamestnávateľ žiada o poskytnutie podpory (Sociálna poisťovňa splnenie tejto podmienky overuje na základe prideleného identifikátora – identifikačného čísla zamestnávateľa. V zmysle § 3 ods. 2 zákona o podpore v čase skrátenej práce sa vyššie uvedená podmienka považuje za splnenú, ak sú zamestnávateľovi povolené splátky dlžných súm poistného na

sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie a dlžná suma sa nestala splatnou.);

- c) neporušili zákaz nelegálneho zamestnávania v období dvoch rokov pred podaním žiadosti o poskytnutie podpory podľa § 3 ods. 1 písm. c) zákona o podpore v čase skrátenej práce (preverenie cez informačný systém Národného inšpektorátu práce).

Maximálna dĺžka podpory (najviac šesť mesiacov počas 24 po sebe nasledujúcich mesiacov) a maximálna hodinová výška príspevku (najviac v sume 60 % z 1/174 dvojnásobku priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR zverejnenej Štatistickým úradom SR za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa podpora poskytuje) sú tiež limity zamedzujúce zneužívaniu systému podpory v čase skrátenej práce.

Odôvodnenie potreby uvoľnenia finančných prostriedkov pre účely poskytovania podpory v čase skrátenej práce pre rok 2022:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky **na základe § 12 ods. 2 zákona o podpore v čase skrátenej práce cit. „Ústredie poskytne v roku 2022 a v roku 2023 podporu v úhrne najviac v sume 20 miliónov eur v kalendárnom roku. Vláda Slovenskej republiky môže rozhodnúť o navýšení sumy podľa prvej vety.“ žiada o navýšenie sumy podpory pre rok 2022.**

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Poskytovateľ podpory môže rozhodnúť o poskytnutí podpory v čase skrátenej práce len na základe zákona a v jeho medziach. Pri posudzovaní nároku na poskytnutie podpory v čase skrátenej práce, posudzuje poskytovateľ podpory (v tomto prípade Ústredie) splnenie všetkých príslušných ustanovení zákona o podpore v čase skrátenej práce, teda ustanovení, ktoré nárok podmieňujú a ustanovení, ktoré nárok limitujú.

Podľa § 10 ods. 3 zákona o podpore v čase skrátenej práce Ústredie rozhoduje o podpore, o odňatí podpory, o znížení podpory, o povinnosti vrátiť podporu v prípade podpory, ak k obmedzeniu činnosti zamestnávateľa došlo vplyvom vonkajšieho faktora, ktorým nie je mimoriadna situácia, výnimočný stav, núdzový stav alebo mimoriadna okolnosť. Na konanie v prvom stupni je v mene Ústredia príslušná konať komisia. Pri výkone pôsobnosti komisie v zmysle § 10 ods. 3 zákona o podpore v čase skrátenej práce môže komisia dospieť k záveru, že zamestnávateľ má nárok na podporu a rozhodne o jej poskytnutí, hoci finančný limit na príslušný rok je vyčerpaný.

Rozhodnutie komisie o neposkytnutí podpory z dôvodu vyčerpania finančných prostriedkov by mohlo byť v rozpore s nárokovateľnosťou podpory a právnou istotou, že v prípade splnenia hmotnoprávných podmienok bude podpora poskytnutá. Zároveň platí, že Ústredie ako poskytovateľ podpory môže rozhodovať len na základe zákona a v jeho medziach, čiže nesmie rozhodnúť nad jeho rámec.

Pri zavedení zákonného limitu 20 mil. eur na rozpočet Ústredia **sa nepočítalo s ozbrojeným konfliktom v susednom štáte**, ktorý má veľký vplyv na prideľovanie práce zamestnancom na Slovensku a udalosti spôsobené týmto ozbrojeným konfliktom je možné považovať za vonkajší faktor, vplyvom ktorého došlo k obmedzeniu činnosti zamestnávateľa.

Ak v dôsledku ozbrojeného konfliktu v inom štáte dôjde k okolnosti, ktorá má negatívny vplyv na prideľovanie práce zamestnancom, má dočasný charakter, zamestnávateľ ho nemohol ovplyvniť a nemohol mu predísť (zničenie výrobných hál dodávateľa v dôsledku ozbrojeného konfliktu, zničenie koľajníc a ciest, výpadok dodávok/nedostatku surovín v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine, zrušenie objednávok v rámci straty obchodných vzťahov s Ruskom alebo Ukrajinou alebo existujúcich sankcií a embarga voči Rusku, etc.), **možno túto okolnosť považovať za vonkajší faktor**. V tomto prípade nepôjde o vojnu alebo vojnový stav podľa § 2 písm. c) zákona o podpore v čase skrátenej práce (ústavného zákona o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu), ale o vonkajší faktor – okolnosť vyššej moci, ktorý vznikol ako dôsledok ozbrojeného konfliktu (vojny) v inom štáte. Platí, že zamestnávateľ musí preukázať existenciu vonkajšieho faktora a všetky jeho jednotlivé definíčné znaky, ako aj príčinnú súvislosť medzi existenciou vonkajšieho faktora a neprideľovaním práce zamestnancom. Až následne možno pri splnení zákonných podmienok poskytnúť podporu v čase skrátenej práce.

Najčastejšie vyplácalo Ústredie finančné prostriedky práve tým zamestnávateľom, ktorí za **vonkajší faktor vymedzili nedodanie tovaru a problémy s logistikou v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine**. Ďalším častým vonkajším faktorom boli problémy s logistikou (najmä nedostatok čipov) v rámci automobilového priemyslu a elektrotechniky.

Schéma skráteného pracovného času je v členských štátoch EÚ vo všeobecnosti považovaná za efektívny nástroj zmiernenia negatívnych vplyvov v krízovom období. Európska komisia odporúča členským krajinám tento spôsob prevencie zvyšovania nezamestnanosti naplno využívať, o čom svedčí viacero podporných programov zavedených ako odpoveď na súčasnú situáciu. Dôležitosť skráteného pracovného času, ako nástroja na ochranu pracovných miest, potvrdzuje Európska Komisia aj vo svojich špecifických odporúčaniach pre krajiny, kde zdôrazňuje potrebu využívania tohto spôsobu pre zabránenie rastu nezamestnanosti predovšetkým v obdobiach krízy.

Systém podpory v čase skrátenej práce pomáha slovenskej ekonomike udržať pracovné miesta a konkurencieschopnosť firiem. Udržanie pracovných miest má vysoko pozitívny vplyv na príjmy štátneho rozpočtu. Úsporu verejných financií pri udržaní pracovných miest možno očakávať aj pri dávke v nezamestnanosti, zdravotnom poistení, prípadne pri plneniach pasívnej politiky trhu práce na dávke v hmotnej núdzi.

Vzhľadom na vyššie uvedené sa navrhuje navýšenie limitu pre zabezpečenie poskytovania podpory v čase skrátenej práce v roku 2022 o 5 mil. eur.